

Előfizetési feltételek:

Szétküldéssel
 melyben vagy vidékre postán:
 Egy hóra . . . . . 40 kr.
 Negyedévre . . . . . 1 frt — kr.
 Félévre . . . . . 2 frt — kr.
 Egész évre . . . . . 4 frt — kr.

Kiadó-hivatal:

Kossuth Lajos-utca, (Biharmegyei
 takarékpénztári épület), hova a hirdete-
 sek és az előfizetés-díjak küldendők.
 Egyes szám ára 8 kr.

HÉTFŐI

ÉRTESÍTŐ

TARSADALMI HETILAP.

Hirdetések díja:

6 hasábon petitorért egyszer . . . 6 kr.
 Háromszor és többször . . . . . 4 kr.
 Nyitlér 4 hasábon petitorért . . . 20 kr.
 Bélyegdíj minden hirdetés és
 nyitlérért . . . . . 30 kr.
 Reklamok soronként . . . . . 1 m

Szerkesztési iroda:

Kossuth Lajos-utca (Biharmegyei
 takarékpénztári épület).
 Kéziratok vissza nem küldetnek.

Táviratok.

A primási udvarból.

Budapest, aug. 16. (A „Hétfői Ért.” ered. távirata). V a s z a r y Kolos bíboros hercegprimás Balaton-Füredről való megjövetele óta a legnagyobb visszavonultságban tölti napjait budavári palotájában. A bíboros főpap kitűnő egészségnek örvend. A jövő héten még a fővárosban marad, hogy pontifikáljon a király születésnapja és Szent-István napja ünnepén. E hó végén pedig alkalmasint visszatér Balaton-Füredre.

Czáfolat.

Athén, aug. 16. (A „H. É.” ered. távirata.) Azon hír, hogy a porta jegyzéket intézett a görög kormányhoz, melyben a krétai és macedóniai zavargásokért Görögországot teszi felelőssé, itt nagy izgatottságot idézett elő. Mindaddig azonban a hír még nem nyert megerősítést, sőt a felhivatalos sajtó a leghatározottabb formában czáfolja azt.

A jutagvári sztrájk vége.

Budapest, augusztus 16. (A „H. É.” ered. táv.) A sztrájkoló jutagvári munkások és munkásnők tegnap délután Újpesten István-tér 9. sz. a. gyűlést tartottak, amelyen az egybehívók felhívították a sztrájkolókat, hogy álljanak ismét munkába, mert az igazgatóság teljesítette kívánásait. Az igazgatóság ígérete szerint a munkások két hét múlva 6 százalék, három hónap múlva 15 százalék bérfölemelést kapnak. A munkások az ajánlatot elfogadták s ezzel a sztrájk véget ért.

A czár Montenegróban.

Cetinye, augusztus 16. (A „H.” ered. táv.) Itt elterjedt hírek szerint a czárnak szándékában van Franciaországban tett látogatása után Montenegróban Miklós fejedelmet is meglátogatni.

Csalási kísérlet.

Budapest, augusztus 16. (A „H. É.” ered. táv.) Érdekes családi kísérletnek jött nyomára a rendőrség. Steiner Lajos 27 éves magánhivatalnok tartalékos honvédszámvivő őrmester egy lényeges szolgálatban lévő őrmester révén megtudta az unjczok beosztását s azután megszerzte azt. Steiner az illetőket felkereste, s megígérte nekik, hogy illő jutalom fejében kieszközli, hogy póttartalékba helyezik őket. Az illetők nem tudva, hogy ugyis póttartalékba vannak helyezve, szívesen ráállottak volna, ha időközben a katonai hatóság a dolognak neszét nem veszi. Jelentést tett a rendőrségnek, mely megindította ellene a vizsgálatot. A katonai hatóság is vizsgálatot indított.

Zankov-kabinet.

Szófia, aug. 16. (A „Hétf. Ért.” ered. táv.) A helyzet nagyon komoly. Azt hiszik, hogy Zankoff Karaveloff-kabinet fog a kormányra jutni.

Hirtelen halál.

Budapest, aug. 16. (A „H. Ért.” eredeti távirata.) A keleti pályaudvar indulási oldalán az este Becso Perovits oszkodrai születésű 45 éves mohamedán kereskedő összerogyott s szélhűtés következtében nyomban meghalt. — Becso Skutariból jött Budapestre s épen az afele készült, mikor a guta megütötte. Holmiját, melynek

értéke több ezer forintra rug, a rendőrség vette őrizet alá. Holttestét bevitték a törvényszék orvostani intézetébe.

Ok a beavatkozásra.

Belgrád, augusztus 16. (A „H. É.” ered. táv.) A kormány a hozzá közelálló lapokban az ó-szerbiai helyzetről a legnyugtalanítóbb híreket terjeszti, melyek szerint az ottani szerbek az arnauták részéről igen rossz bánásmódban részesülnek. Egyben felhívják a szerbeket, hogy testvéreiket vegyék oltalmuk alá. Ezen manővernek az a célja, hogy a kormánynak legyen oka az ó-szerbiai ügyekbe beleavatkozni.

A görög tiszték tilalma.

Athén, augusztus 17. (A „H. É.” ered. táv.) A hadügyminiszter köriratot intézett az alatta álló katonai hatóságokhoz, melyben megtiltja a katonatiszteknek, hogy politikai vagy agitáló egyesületek ülésein részt vegyenek. A tilalom ellen vétő tiszteket fegyelmi eljárás alá veszik.

Elzalogosított egyedáruság.

Belgrád, aug. 16. (A „H. É.” ered. táv.) Leyssac báró, az Otomán-bank kiküldöttje ma iunen Párisba utazott. Leyssac a pénzügyminiszterhez jegyzéket küldött, melyben az egyedárusági kezeléség pénztárának vezetését illetőleg több kifogást tesz s sürgeti, hogy a zálogban lévő állami bevételek jövedelmét hiány nélkül szolgáltassák be.

Lobanoff megy.

Pétervár, aug. 16. (A „H. Ért.” er. táv.) Lobanoff herceg konstantinápolyi, athéni és szófiai sikertelen politikáját illetékes helyen helytelenítik, minek következtében állása megrendült.

A viszonyok Szerbiában.

Belgrád, aug. 16. (A „Hétf. Ért.” eredeti távirata.) A radikális központi bizottság egyhangulag elhatározta, hogy az udvarral minden érintkezést megszüntet. Az „Odjek” a király születése napján tüntetőleg nem jelent meg. A viszonyok Szerbiában az uralkodó házzal szemben határozottan megváltoztak.

Amerikai buzaárak.

New-York, augusztus 16. (A „H. É.” ered. táv.) Buza augusztusra 61⁷/₈, szeptemberre 62, decemberre 64³/₄. Tengeri szeptemberre 28¹/₄.
 Chikágo, augusztus 16. Buza szeptemberre 55, tengeri szeptemberre 22³/₄.

Színház.

Heti műsor.

Hétfőn: „Orpheus az alvilágban”.
 Kedden: „Dolovai nábob leánya”.
 Szerdán: „Holtomiglan”.
 Csütörtökön: „Holtomiglan”.
 Pénteken: „Nebánts virág”.
 Szombaton: „Sárga csikó”.
 Vasárnap: „Tótleány”.

HIREK.

* **Nagyboldogasszony napja.** A katolikus egyház ünnepei között az első között áll Nagyboldogasszony napja, mely különösen magyar egyházi ünnep is. Nagyvárad összes katolikus templomaiban szokott fényvel ünnepelték meg Nagyboldogasszony napját, szent misével és szent beszédekkel. Magyarország első királya, szent István ez országnak nem védszentet, hanem patronát választott s az ifjú Magyarország új hazáját a mennybeli legelső asszonynak ajánlotta fel. Így lett Magyarország Regnum Marianum. Az ország egyik legrégebb temploma, a budai Mátyás-templom is Magyarország patronájának, Máriának a nevére Nagyboldogasszony templomának hivatott s hivatik jelenleg is az aktában. E templom felszentelése szombaton történt meg az ország fő és székvárosában. V a s z a r y Kolos hercegprimás szentelte fel a monumentális épületet, mely a gothika remeke. Vaszary a katolikus papok között legelő jár a Mária-kultuszban.

* **Fölébredt a teritón.** H o s s z u m e z ő n — mint onnan írják — érdekes dolog történt a napokban. Gyurkó Istvánné hirtelen rosszul lett és mire az orvos megérkezett, már halva volt. A temetést annak rendje, módja szerint szépen elrendezték, a halottat is feltették a teritőre és a virrasztó asszony ott szundikált a megboldogult nő ravatala mellett. Egyszer csak valami kísérteties mozgást vett észre a halvány gyertyavilágban. Mintha a halott megmozdította volna a kezét, mintha a szemei felnyitottak volna s midőn látta, hogy Gyurkóné nem tréfál és tépi magáról a halotti rubákat, elszörnyűködve rohant ki a szobából segítség után kiabáva. Eleinte nem mertek bemenni a halottnak hitt asszonyhoz, csak mikor kérésre fogta a dolgot és látták, hogy szépen felült a ravatalára, akkor tisztelték meg a látogatással és elhozták az orvos urat is, hogy nézze meg a csudát. Természetes, hogy a szegény asszony csak tetszhalott volt és ha késik egy kicsit, sohasem ébredt volna fel többet, mert betették volna a föld alá.

* **A margittai kaszinó 50 éves jubileuma.** A margittai kaszinó, megyénk legrégebbi egyleteinek egyike, — mint levelezőnk írja — nagy előkészületeket tesz, hogy fennállásának 50 éves jubileumát méltóan ünnepelje meg. — Az ünnepély rendezésére a kaszinó tagokból egy 40 tagból álló nagy bizottság alakult, melynek keretében 5 albizottság működik az ünnepély sikerének érdekében. — Az ünnepélyt, melyre Biharvármegye összes társalgatai is hivatalosak lesznek, szeptember hó 7-én tartják meg. A meghívókat a napokban küldi szét a rendezőség.

Az ünnepély sorrendje a következő:
 I. A vasuton érkező küldöttségek fogadása és elszállásolása után diszkozyüles d. u. 1 órakor a kaszinóban.
 II. Társas-ebéd a szinkörben d. u. 2 órakor.
 III. Kégli, verseny a kaszinóban d. u. 4 órakor.
 IV. Táncmulatság a szinkörben este 9 órakor.

* **Kinevezés és áthelyezés.** Az igazságügy-miniszter Dupschek Ignácot a belényesi járásbírószághoz végrehajtóvá nevezte ki; T e r r a y László makói járásbírószághoz végrehajtót peoig a nagyvárad-városi járásbírószághoz helyezte át.

* **Templomszékek bérbeadása.** A „Czion” templombeli ülőhelyek t. ez. bérleti ezennel értesített-

nek, hogy a helyek bérbeadása céljából a templombizottság folyó évi szeptember hó 3. 4. 6. és 7-ik napjain mindig délelőtt 9—12 és délután 3—5 óráig ülésezni fog. Mindazok azonban, kik eddig birt ülőhelyekre nézve elsőbbségi jogokkal élni akarnak, felkértenek, hogy helyeik megtartása iránt már f. évi szeptember hó 3. és 4. napjain intézkedni sziveskedjenek, mivel azontúl azok, tekintet nélkül az eddigi bérlőkre, bárki másnak is ki fognak adatni. Mennyiben a hely megengedi, tanulók és szegények részére ingyenyjegyek is fognak korlátolt számban kiosztani, ha azok a templom-bizottság működését megelőző 3 nap valamelyiken, délutáni 5—7 óráig, előjegyzés végett a jegyzői irodában jelentkeztek. Nagyvárad, 1896. aug. hóban. Wechsler Adolf, elnök.

* **Ruszi-gyár Nagyváradon.** Mint értesülünk, Nagyváradon egy új gyár létesül a Brüll-féle telepen. Ruszlikat fognak gyártani és annál nagyobb reménnyel indul a vállalat, mert tudvalevőleg az egész Magyarországot egy külföldi cég uralta eddig és nem valami nagy előzékenységet tanusított a kereskedő-világgal szemben.

* **A tyuk is kikaparja.** Még az 1894. év augusztus havában történt, a szent-györgy-ábrányi határban Plestyák Mihály ábrányi számadó gulyás Timár György nevű bojtára nyomtalanul eltűnt. Plestyákat kérdezték ugyan eleinte, hová lett bojtárja, de hamar ellejtették a dolgot, mert szerinte a fiu haza ment Nagy-Kázmérra. Időközben Plestyák megunta a gulyási hivatalt és helyét változtatva Ér-Mihályfalvára ment szolgálni. A múlt hónap elején ábrányi paraszt fiuk kutyákkal kószáltak azon a határon, a hol a bojtár tartózkodott, és egy gödörben ülő hejzetben elásott hullát találtak. A gyerekek azonnal jelentést tettek a dologról, és a gyorsan megjelent csendőrség nyomozása folytán csakhamar megállapíthatták, hogy a holttest a két év előtt eltűnt bojtáré: Timár Györgyé. A csendőrök mindjárt a volt gulyásra gyanakodtak, kit azonnal el is fogtak, és ki meglepetésében mindjárt beismerte, hogy bojtárját ő ütötte agyon, még pedig egy augusztusi éjszakán 3 órai viaskodás után, és ott azonnal el is ásta nagysiettségében ülő helyzetben lökve be a holttestet. Már a legkevesbé sem számított arra, hogy valaha felfedezék a rég ellejtett bojtár hulláját és a kellemetlen meglepetés folytán álmatlanul és mindenféle ételt visszautasítva töltött el egy éjt a helybeli csendőrség szives vendégszeretetét igénybe véve, innen a csendőrök vadházasságban

élő hű életpárjával, kinek egyedül volt a gyilkosságról tudomása, Haczkó Borbálával együtt a nagyállói járásbíróshoz kísérték be őket.

* **A Leipnik-féle betörés tette.** A napokban a Leipnik nagypiacztéri üzletébe betörték és onnan mintegy 500 forintnyi készpénzt vittek el. A rendőrség nyomozásának eredménye eddig az, hogy egy Vanyek György nevű lakatossegédet tartóztatott le, aki többször végzettjavítási munkálatokat az üzletben és hetek óta foglalkozás nélkül ödögött. Ő ugyan mindent tagad, de terhelő reá nézve még az is, hogy a külvárosban egy boltban a pénzes fiókot akarta fenyves nap pal elcsenni, de rajtakapták.

* **A fecske gyorsasága.** Antwerpenben egy embernek sikerült elfognia a házában fészkelő fecskét. Ezt a madarat elvitte magával egy barátja Compiégneba, a hova ez az ismerős kétszázötven postagalambot kísért. A fecskét egyszerre fecsátották el a galambokkal, még pedig reggel nyolczkor. A fecske, mely piros festékekkel volt jelezve, 9 óra 7 perczkor érkezett fészkebe; az első galambok csak feltizenkettőre érkeztek meg. A fecske 235 kilométert tett meg 67 percz alatt, vagyis perezenként 3455 métert; a galambok csak 922 métert tettek meg óránként.

* **Fővárosi rend Szent-István napján.** A rendőrség augusztus 18-ikán a király születése napján tartandó ünnepi istentisztelet és csapat-szemle alkalmából, továbbá augusztus 20-ikán Szent-István napján az ünnepi egyházi körmenet alkalmából a rend főtartására — levelezőnk szerint — a következő intézkedéseket tette: Augusztus 18-án reggel fél 7 órától 9 óráig egy a Lánchidon, mint az alaguton s miniféle teherszármakocsik nem mehet keresztül, ugyszintén fél 10 órától kezdve, míg a Verm zóról érkező csapatok el nem vonulnak. A propeller-állomásokról a szomszoros rendőr lesz a nagyobb tolongás elhárítására s ügyelni fog arra, hogy a felső rakpart lejáróit a hajószemélyzet kellő időben elzárja, nehogy valami baleset történjék.

* **Három házasság Nagyboldogasszony napján.** Az anyakönyvvezetőknek szombaton is akadt dolguk. Nagyváradon e reggelen 3 házasságkötés történt. Az új házaspárok: Kraft Lipót József szegedi borkereskedő és Hegedűs Irén, — Kovács Kálmán helybeli műasztalos és Molnár Erzsébet, végül Nagy Gábor vasuti raktárfelügyelő és Molnár Vilma.

* **Modern Ikárusz.** Kolozsvárról írják: Tragikus halállal halt meg tegnapelőtt egy

merész feltaláló, a kinek a szerencsétlensége a tudomány vértanuinak a számát szaporította ismét egygyel. Lillenthal Károly, a híres technikus tegnapelőtt a saját találmányu repülő gépjén felszállt a magasba, azonban valami gonosz véletlen miatt leesett és az esés következtében meghalt. A repülő gépek tudományára nézve óriási veszteség Lillenthal halála. A lángeszű fiatal mérnök tavaly részben megoldotta a kormányozható repülőgép problémáját. Sikerült kísérleteivel nagy feltűnést keltett a tudományos világban, a mely sietett a találmány praktikus és teoretikus előnyeit magáévá tenni.

* **Humánus miniszter a marhák iránt.** A földmívelési miniszter figyelmezteti a gazdaközöniséget, hogy az állati bőrök nagy értékesítként szenvednek az állat, ha a sütvással az állat hátsó része bélyegeztetik meg tüzes vassal. A gazdák tehát a maguk érdekében cselekedzenek, ha a régi divatu bélyegzést vagy teljesen mellőzik, vagy azt az állat szarván, esetleg álkapcsán alkalmazzák. Az ajánlott bélyegzési mód még megkíméli a barmokat a kinzástól is.

* **Szörnyszülött.** A szegedi anyakönyvi hivatalnál e napokban jelentették be, hogy Csák Ilésné felsővárosi lakosnő szörny-gyermeket szült. Az újszülöttnek, kit dr. Kiss Gábor halottkém is megvizsgált, nyullábai voltak s kettős fejképződött a nyakán; születés után azonban nem sokára meghalt.

Biharmegyei vásárnaptár.

Heti vásárok.

Ámosd, szerdán.	M.-Cséke, szerdán.
Báránd, kedden.	Margitta, pénteken.
Beél, szerdán.	Micske, csütörtök.
Belényes, csütörtök.	N.-Bajom, pénteken.
B.-Ujfalu, csütörtök.	N.-Bárd, hétfőn.
B.-Püspöki.	N.-Léta, csütörtökön
B.-Böszörmény, csütörtök.	N.-Szalonta, pénteken.
Cséffa, csütörtök.	N.-Várad, kedd és péntek.
Csökmő, szombat.	Ókány, szerda.
Derecske, csütörtök.	Ókrős, kedd.
Diószeg, szerda.	Piskolt, szerda.
Étesd, csütörtök.	Sarkad, csütörtök.
Ermiályfalva, csütörtök.	Szalard, szerda.
Feketető, hétfő.	Szent-lobb, hétfő.
Félegyháza, csütörtök.	Székelyhid, péntek.
Hajdu-Ágós, szombat.	Széplak, kedd.
Henczida, szerdán.	Tenke, hétfőn.
M.-Keresztes, szerdán.	M.-Telegd, péntek.
Kis-Marja, hétfőn.	Torda, hétfő.
Komádi, péntek.	Zsáka, szerda.
Kötegyán, hétfőn.	Vasköh, szombat.

A „HÉTFŐI ÉRTESSITO“ TÁRCZÁJA.

Festmények a milleniumi kiállításon.

— A „Hétfői Értessito“ eredeti tárczája. —

Irta: **Ember György.**

I.

A Munkácsyval kezdem. Nagy alkotás... Mikor e festmény előtt megállottam, egy szakértő volt közlemben. Azt jegyezte meg a többi közt, hogy: ime a nagy realista. Hát ez tagadhatatlan. Minden egyes alakján ott az élet, a hűség. Modelljeit nem a tetszetősebb életalakok szolgáltatják. A keleten semmibe vett görhes ebtől kezdve, mindmind való alakok.

De ezek a való alakok részben visszatetszők is. Jézus szenvedő alakjára is meg lehet jegyezni, hogy mért kellett a nagy festőnek pl. nyitott szájjal megjeleníteni? Hol van a tömeg ítéletét, kiabálását, fenyegetését, gunyját ignoráló fenség?

És — talán velem sokan egyet fognak érteni — miért kell majd minden alakjának szögletesnek, véznának lennie? Avagy keleten minden alak csak csont és bőr?

A tömegeből azok között, kik a Fesztsd meg-ct kiáltják, van egy pár arcz s néhány vézna, jut testü alak. Szinte megdöbben az ember, mikor

egy Jézusra mutató ember szikár karjára néz, melyet gyöngyfűzér övez.

Máriának, János evangelistának és Magdolnának alakja elragadó, hűvek, szépek, igazak.

A csoportosításról nem és szólok, mert Munkácsy ebben a jelenkor legnagyobb mestere.

Ennyi az, a mit mondani merek e nagy műről. Bizonyos, hogy a leirtak csak egyéni nézetem értékével és súlyával bírnak.

Innét a lengyel körkép megsemmisítésére siettem. Képzelnem sem lehet szebb körképet. A mint az égboltot réltünteteti, a mint alakjaival elfoglalja, levarázsolja a szemet, az mind hű és igaz.

Tavaszi idő van. Minden fejlődik, nő, a mező élénkül; mintha a kellemes tavaszi langyos szellőt éreznék. Egy kis falu végén, keskeny völgynyíláson tömegesen jön a lengyel parasztság. Itt ott módosabb lovas is jön velök. Kezeikben kiegyenesített s kifent kaszák és balták csillognak.

Éppen egy szegény pórház udvara előtt visel el utjok. Az udvaron egy megölt lengyel paraszt fekszik vérről, sebekkel borítva. Mellette neje térdel, ki a csatába siető férfiak tömege felé fordulva, könyves szemmel hívja fel őket boszura, kegyetlen megtorlásra.

A tömegeből egyik megdöbbenve, másik részvétellel néz a meggyilkoltra. Főlebb a tömeg egy része már a magaslatra ér, hol Kosciusco nemes

alakja tűnik fel fekete csatalovon táborkarával s int a pórhadnak hogy: előre!

Ezt a nevezetes ütközetet Raklaviczánál a 18-ik század végén oly szépen, hiven ecseteli ez a gyönyörű körkép. Mintha élet lenne minden alakjában. A fegyverek csillogása, a harcosok, lovak alakjai, még árnyvetésök is oly élethű, hogy pillanatra elfeledjük, mikép festménnyel állunk szemben.

A művészi, gondos munkát legjobban jellemzi az, hogy a legélesebb szem sem veszi észre, hol kezdődik a természetes földterület után a festett térség. A füves, a homokos talaj a festmény folytatásaképp oly hű, hogy még az avatottabb műértőket is könnyen megcsalja.

Kosciusco ez emlékezetes csatáját Styka és Kossak valóban méltó művel örökítették meg. Megmutatták, mit képes tenni a művészi ihlet és hazaszeretet.

És épen a hazaszere tet indította Feszty Árpád festőnket is arra, hogy a magyarok honfoglalását körképben megörökítsék.

Minden igyekezete oda irányult, hogy korhű legyen. A festő nagy gondal tanulmányozta a régi fegyvereket, ruházatot, ingóságokat. Lebilincselő, amint Árpád egy magaslaton megjelen fejedelmi díszben, élén a többi vezéreknek. Megható, amint Laborcz fejedelem, mint fogoly, föltekint a fenséges alakra.

A Pável-tüntetés végtárgyalása.

Nagyvárad, aug. 15.

A hét legérdekesebb és egyszerűs mind legizgalmasabb eseménye kétségkívül Bertsey György és társai ellen folytatott bünygyi végtárgyalás volt.

A különben békés egyetértésben élő nagyváradai társadalom a tárgyalás alatt ismét két részre szakadt.

Az egyik a legszigorubb büntetést, a másik a teljes felmentést várta és talán követelte volna is, ha módjában lett volna.

Az ilyen eltérések megszüntetésére kitűnő találmánynak bizonyult a független bíróság, amely Ő Felsége a Király nevében kimondja, hogy így, vagy úgy legyen.

Szóval a felizgatott kedélyek lecsillapultak, midőn a büntető bíróság meghozta egy sereg tanu vallomásából összegyurt ítéletét, noha nem késtek egyesek azt is kritizálni, hogy a felsőbb bíróságok majd mikép fogják fel a dolgot és csupa hazafiságból sem lesznek olyan szigorúak, mint az első bíróság volt a vádlottakkal szemben.

Dehát ez az utszéli kritika nem válioztat semmit a dolgon.

Bertsey György és Sas Ede, mint a kiket a bíróság a tüntetésben vezéreknek talált, 6—6 havi a többiek, mint akik csak eszközök voltak, egy—egy havi börtönbüntetést kaptak.

Mi nem akarjuk taglalni az ítélet fontosságát, szigorúságát, vagy enyhe voltát, szóval mi nem foglalkozunk az egész tüntetés kérdésével, amelyet politikainak neveznek sokan a közönség köréből, mi csupán a végtárgyalások során tapasztalt társadalmi betegségről akarunk ez uttal egy és mást elmondani.

Ha összehasonlítjuk a tanuk legnagyobb részének vallomását a vizsgálóbíró előtt tett nyilatkozatával, azt látjuk, hogy azok homlokegyenest ellenkeznek egymással, vagy mert — mint az egyik tanu mondta — a feleségének elment az esze, ő nem emlékszik semmire.

Mit jelent ez? Azt, hogy egyik, vagy másik vallomás nem igaz.

És ha bármelyikről lehet azt joggal állítani, akkor következik, hogy vagy terro-

rizáltatnak az embereket törvénytelen dolgok elkövetésére, vagy hiányzik belőlük nemcsak az igazságszeretet, de a karakter is.

Ha bármelyik feltevés igaz, szomorú jelenség; a legszomorubb jelenség, mert bármily független bíróság örökösök is a társadalmi jogrend felett, üdvös munkája kárba veszett fáradság, ha az igazság kimondásához szükséges eszközök nem érvényesülhetnek az emberi gyengeségek miatt.

Azokat a tanukat, akik vallomásaikat, mint a juhász a bundát, megforgatják, szerény véleményünk szerint büntetni kellene, mert a tanu ép olyan ihletességgel kell hogy beszéljen a bíró előtt, mintha a gyóntatószék előtt állana.

A tanu-vallomások képezik az alapot, a melyre a bíróság a büntető törvénykönyvben előirt terv szerint építi ítéletét; ha az alap nem szilárd, az igazság rombadól és míg a bűnösök futnak, azalatt az összedőlt épület eltemeti az ártatlanokat.

„Ma nekem, holnap neked” — mondja a közmondás. Ami igazságtalanságot ma én követek el embertársammal, azt holnap visszakaphatom mástól és így lánczolata képződik annak a jog — és igazságtalanságnak, melyek képesek a társadalmat egész nagyságában megrendíteni.

Azt mondják és mi is valljuk, hogy a védelem a bíróságnak elmaradhatatlan kiegészítő része, mégis számtalan esetben tapasztaljuk, hogy ez a hatalmas faktor kötelelenség szerűleg mindent elkövet arra nézve, hogy az igazság keresésében az általa képviselt egyének érdeke érvényesüljön.

Holott — szerény véleményünk szerint ez sem helyes. A védelemnek is bírósági szerepe van és csupán a büntetés kimérésére döntő befolyással bíró enyhítő körülmények keresése és bizonyítása az ő törvényes feladata; a védelemnek ép oly kevésbé szabad elzárkózni az igazság beismerésétől, mint a vádnak a felmentés elől, ha a bizonyítékok elégségesek arra, hogy a vádolt egyén a további következmények terhe alól felmentessék.

Tudjuk mi, hogy az abszolút igazság nem érvényesülhet minden vonalon, de viszont azt is tudjuk, hogy manapság még

a jogi igazság is csak nagy küzdelmek árán érvényesülhet.

A kenyérharczon kívül még más csatákat is vívunk egymással az emberek és ezek a harcok nagyobb rombolást visznek véghez a közérdek veteményes kertjében, mint azok a duló viharok, melyek orkán alakjában csak ritkán csapnak le egy-egy ország, egy-egy nemzet fejére.

Fiat justitia!

A hazafiság, a társadalmi béke első sorban a törvény-tiszteleten, az igazságszereteten alapszik.

Az ország, a nemzet, a nép fejlődése, boldogulása csak ott lehetséges, ahol igazságszeretettel járnak el az emberek egymással szemközt; ahol megvédik az ártatlanul megtámadottakat, de viszont megbüntetik azokat, akik habár egy, vagy más ürügy alatt megzavarták a rendet, csendet és egy időre lehetetlenné tették a társadalomnak a közjóra kiható együttműködését.

Reméljük, hogy úgy amint a most hozott ítélet ellen nem demonstrált senki, nem fog demonstrálni senki akkor sem, ha esetleg a felsőbb bíróságok más nézetből és más felfogással enyhébb, vagy esetleg felmentő ítéletet hoznának az annak idején annyira nagy port vert tüntetés ügyében.

Okuljunk kölcsönösen a történelekből és szeressük első sorban hazánkat, tiszteljük annak törvényeit és akkor beáll az a várva-várt jövő is, hogy egymást szeretjük.

Az ítélet.

Szombaton fél egykor befejezte a törvényszék tanácskozásait és ekkor Millye Gyula elnök következőkben hirdette ki a törvényszék ítéletét, melyet a közönség lélegzetét visszafojtva és később nagy megdöbbenéssel hallgatott.

Ő Felsége a király nevében.

A nagyváradai kir. törvényszék mint büntető bíróság a most letárgyalt bünygyben következő ítéletet hozta:

Elsőrendű Bertsey György és másodrendű vádlott Sas Ede a btkv. 176. §-ába ütköző magánosok elleni erőszak büntetésében találtattak bűnösöknek és ezért a 91. szakasz figyelembevételével hat-hat havi börtönrre ítéltettek. A btkv.

Leánya kétségbeesetten borul atyja elé és sir a közeli veszély félelme miatt.

Legmegindítóbb mozzanat a szép körképben, midőn Laborcz fejedelem egyik harciosa haldoklása közben fölemeli fejét és álmélkodva veti szemét a nagy pompában és fényben előtűnő Árpád vezérre.

A diadal biztos tudatában már a csatátér egyik részén felrakták az oltárt, hogy Hadurnak a fehér mént feláldozzák, s már lassacskán gyűlnek is oda a magyarok.

Tanulságos, lelkesítő festmény. Csak két szerény megjegyzésem van rá. Alakjai itt-ott elmosódnak, továbbá valami vöröses szín az uralkodó az egész körképben, a mely a szemre sajátságosan hat, s a mely miatt már itt a körkép alján alkalmazott természetes földterületet a festettől nagyon könnyen megkülömböztetjük.

Azt hiszem, hogy a kik csak látták, ebben nekem igazat fognak adni.

Egyébként nagyon becses mű, melyet hazánk határain túl is ki lehetne állítani.

Menjünk most már a „Pokolba”.

Dante Alighieri nagy fántáziája kidomborítva látható, de nem nagyon sikerült. Festés, papír, viasz, gipsz, szurok, víz, gázvilágítás és másnemű gyurható anyagból különben elég ügyesen készített alakok, melyek csak kisszerűen testesítik meg

a költő merész képzetét. Különösen nappal nem is érdemes megnézni, csak este világítás mellett.

Sok elmondani valóm volna a városligeti műcsarnok festményeiről. Ennek beható szemlélete több napot is igényel.

A műcsarnok három terme szakrajzokkal van teli. A többi nagyszámu festmény Pl. Ipoly Sándor, Dante és Beatrix cz. képe. No, hogy mi szép van azon, meg nem foghatom. Egy vaskos otromba testű nő lebeg (?) a levegőben szárnyas angyal kíséretében s jelenik meg álomkép gyanánt az alvó Dantenak. Az ára 1500 ft. No, furcsa egy angyalért adnak ilyen sok pénzt!

De állapodjunk meg Bihari Sándor festménye előtt, melyet Nagyvárad-város rendelt meg nála. Zsigmond király a nagyváradai székesegyházban Szt. László sirjánál fogadja Jagello Ulászló lengyel királyt.

Egyharmadrész életnagyságu a vázlat. Előtérben a két király, utána az udvari környezet. Az ünneplés pillanatban szerzetes nők karéneke szólal meg. Épület, ruházat, korhű; a vázlat nagy műgondra vall. Valóban méltó festmény lesz ez az ezredévi emlék megörökítésére. Minden szemlélőnek eszébe juttatja, minő nagy szerepet játszott a multban Nagyvárad. Minő kedves tartózkodási hely volt ez nagy királyunknak s minő búcsujáró hely

volt az a sir, hol Isten kegyelme csodákat is megengedett.

A tárgy tehát valóban méltó a művész ecsetjére s arra, hogy e hazafias emlékeket a mult dicsőségéből megőrizve minden igaz honfi megtartsa zálogul egy szebb jövő számára.

Szólanék még egy pár festményről a saját szempontomból. Különösen olyanokról, melyeknek szemlélete lelketem fölemelte. Ilyenek Jendresiktől: „Vége” Margitaytól: „Párbaj után.” és „Utolsó szerelem.” Knopp Imre. „Elhagyott”, Bihari Az ő rikája stbról.

De ezekről majd jövő alkalommal.

Szép hölgyekről — csunya hölgyeknek.

— A „Hétfoi Értesítő” eredeti tárczája. —

Kedves, de csunya hölgyeim.

Engedjék meg nekem, hogy közvetítő állást foglalhassak el önök, és szeretetreméltó antagonistáik (mert nem szeretetreméltó antagonisták mi: férfiak vagyunk) a szép hölgyek között; vagyis elpletykáljam róluk önöknek azt a kevéske jót és rosszat, a mit eddigelé a begyembe szedtem. Voltakképen nem is tudom, mért neveztem a szép nőket az önök antagonistáinak; — hiszen a szépnek nincs oka irigyelni a csunyát, a rossznak a jót, a szegénynek a gazdagot. Hanem azért a szépek kiváltságos osztályá-

171. és 172. §-ának 2-ik pontja szerint minősülő igazság vétségének vádja alól felmentettek.

Féder Sámuel, Schneider János, Frater Gyula, Gencz János, Klein Ármán, Pál István, Szilágyi Lajos, Ekkert József vádlottak a btkv 176 §-a uttközö magánosok elleni erőszak büntette helyett annak vétségében találtattak vétkesnek és ezért egy-egy havi fogházra ítéltettek.

Fehér Dezső harmadrendű vádlott, minthogy a végtárgyalás folyamán ellene semmiféle terhelő adat vagy bizonyíték fel nem merült, az ellene emelt vádak terhe és következményei alól felmentetett.

Hasonlóképen fel lettek mentve Rieger József, Szük István, Batári Gyula, Kutasi Lajos, Dévald Dezső, Kira István, Heiger Ferenc és Tóth György vádlottak, valamint Halász Lajos, id. Vidosics József, Vidosics Gyula és Fejérvári Dezső, a kik ellen a vádat már a kir. ügyész is elejtette.

Pipó János és Fülöp János vádlottak ellen — a kik időközben elhaltak — a további eljárást megszüntették.

Papp László, Klein József, Dergác Károly, Kalinóczky Dezső, Schlesinger Adolf, Benedek János, Dobay Sándor, Ledig (Borsodi) Miklós és Horváth János vádlottak ügyeinek elbírálását felfüggesztvén, új végtárgyalás kitűzését határozták el.

A károsultak és panaszosok kártérítési követeléseikkel polgári per útjára lettek utasítva.

Az elmarasztalt vádlottak valamint védőik valamennyien felebbeztek az ítélet ellen, hasonlóképen felebbezett a kir. ügyész is a büntetés szigorítása, az eltérő minősítések és az általa nem indítványozott felebbezések ellen.

Az ítélet hatása.

A törvényszék ítéletét leirhatatlan megdöbbenéssel fogadta a hallgatóság. Maguk a jelenlevő román panaszosok, a kik némi elégtételre vártak, sem számítottak arra, hogy az ítélet ilyen súlyos lesz. A városban sem beszélnek most egyébről, mint e szigorú ítéletről.

Sas Ede egyébként beadványt intéz úgy az „Otthon írók és újságírók egyesületé”-hez, mint a „Budapesti újságírók egyesületé”-hez, a melyben ügyét a magyar újságírók elé terjeszti és kijelenti, hogy mindkét egyesületből kilép, ha az újságírói kötelessége teljesítéséért rá mért szigorú ítéletet rá nézve erkölcsileg hátrányosnak találják.

nak mégis van valami láthatatlan passzív ellentállása, olyan forma, mint a felső tizezernek, a mely csak akkor nyilvánul, mikor az alsóbb kasztbeli át akarja lépni a felsőbbnek a határát.

Az emberek osztályozása, vagy osztályozódása igazságtalanabb talán, mint a természeté, de a természeté kérelhetetlenebb. Az önök sorsán, kedves csunya hölgyeim nem segíthet maga az Isten sem, mert a természetnek megvan az a rossz következetessége, hogy nem barátja a fölfordulásnak, nem áll a feje tetejére (ámbátor nem bizonyos, hogy: ha az előtt csunya volt, e migy szép lenne). A természet, mondom nagyon kegyetlen és vasfejű; mert mennyivel szebb dolog volna, ha a szépségben volna állandóság: vagyis a szépek szépek vénélnének meg, de a rutak is közéjük vénélnének. Hiába, megfordítva van: a csunyak megvénélnék csunya k n a k és közéjük vénélnék a szépek is.

Nem tudom hogyan eshetik önöknek az a verőfény, a melyben a szép hölgyek jóvoltából sütkezhetnek. Tetszik tudni ugyanis, hogy az udvarias férfi-nem, a nő-nemet általában szép nemnek nevezi. Én úgy hiszem, hogy önöket ez tölti el leginkább irigységgel: a szép nők annyira privilegizáltak egyének, hogy róluk neveztek el azt az egész osztályt, melybe ők csak beletartoznak.

Persze — gondolják önök — ez is csak az ó raffinériájuk: egy keretbe vonnak minket is, hogy annál előnyösebb háttérük legyen!

Ha most az udvariasság fékéről elereszteném a tárgyilagosság bukácsolóját, félig vak paripáját — azt mondanám, hogy önök a lelki szépség révén kerültek az a l a k i szépség klasszisába, a lelki

A krach előtt.

Nagyvárad, aug. 15.

Mikor a szegedi katasztrófa után az Alföld metropolisa hamvaiból feltámadt és az államkölcsonös házak, paloták egymásután emelkedtek ki a földből, annyi lett a lakás, hogy nem akadt bele lakó.

Ez a szomorú helyzet teremtette meg azt az országiszerte hirnèvre vergődött közmondást, mely Szegeden ingerültté tett minden embert.

Szegeden ugyanis azzal lehetett akkortájt valakit felboszantani, ha azt mondta neki az ember: »Ténusz, vögye meg a házamat!«

Ez jut eszünkbe, midőn a mai gazdasági viszonyokat látjuk.

A gazda semmivel sem képes kihozni sodrából a kereskedőt, csak azzal, ha azt mondja neki: — Uram, vegye meg a kukoriczám!

Hogy is lehet a mai időben kukoriczát kínálni, mikor nincs, ami megegye.

A sertésvész kipusztította országiszerte az állományokat és csak ott szünetel ez az állapotbetegség, ahol már nincs sertés.

Ezenkívül, a buza ára is úgy le van törve, hogy például Székelyhídon a napokban megtették azt a csufot a termelővel, hogy kitűnő első rendű áruért ígértek neki 4 fjt 90 krajczárt.

Csalódik, aki azt hiszi, hogy másképp állunk a többi terményekkel; talán egyedül a cukorrépa hozza meg a hozzá fűzött reményeket ott, ahol a napokban országosan észlelt jégeső nem garázdálkodott a gazda reménybeli vagyonában.

Mindehhez hozzájárul a pénzintézetek tagadhatatlanul alapos aggodása és tartózkodása a kölcsönök megszavazása körül.

Hallomás szerint, tekintettel a magyarországi közgazdasági rossz viszonyokra, Ausztria bevonta Magyarországról a pénzét, ami a budapesti pénzintézetek szükmarkuságát vonta maga után.

S miután a vidéki pénzintézetek talán kivétel nélkül a fő- és székváros eszével gondolkodnak, a gazdák a legszigorubb és fenyegető anyagi viszonyok közé jutottak.

A gazdaközönség szorult helyzete természetesen vészjelzője a kereskedelemnek és már is sutogják, beszélnek, hogy a kiméletlen tél kellemetlen meglepetéseket, ha ugyan azoknak lehet nevezni az ily okszerűen beállítani szokott bukásokat — foghozni a pénzpiacz számára.

A pénzintézetek — általánosságban beszélünk — rosszul okoskodnak, midőn a rossz viszonyokra

hivatkozva a hiteleket megszorítják, mert épen ez által idézik elő a válságot és a válság beálltakor sokkal nagyobb veszteség érheti őket, mintha a hitel kiterjesztésével időt engednek úgy a gazdaközönségnek, mit a kereskedő-világnak, hogy a rossz viszonyokból eredő veszteségeket munka és szorgalom által kiheverjék.

Hogy mennyire igazat állítunk, csupán néhány esetre hivatkozunk.

Tudjuk biztosan, hogy egyik-másik birtokosnál egy-egy pénzintézet nagyobb összegekkel van érdekelve; ha a további hitelt ezektől megvonják, okvetlen beáll a csőd és akkor mit kapnak e pénzintézetek?

Mit kapnak azoknál a kereskedőknél, akiket csödbe kergett a hitel megszorítása. Erre, azt hiszszük, felesleges választ adni, minden nap szolgál erre vonatkozólag elég szomorú példával.

Azután a halomra gyűjtött tőkének nem-e ilyen viszonyok között van meg a legnagyobb hivatása?

Nem-e ilyenkor kell legfokozottabb mértékben törekednie arra, hogy a közgazdasági válságot megakadályozza.

Nem azt mondjuk mi ezzel, hogy könnyelműen tegye kockára egy-egy pénzintézet a vagyonát, de a hitelnyújtásnál az egyén megbízhatósága, szakértelme, szorgalma talán még sok esetben nagyobb biztosíték volna másodrendű betáblázásoknál és egyéb biztosítási módzatoknál.

Valljuk be, hogy a rettegett nagy krach előtt állunk és ha őszintén bevalljuk, igyekezzünk vállvetve közremunkálni, hogy ha már meg nem akadályozhatjuk a szorongva várt siralmas pusztulást, legalább ne legyen olyan méretű, mely hosszú időre bénítsa meg az ország fejlődését.

— cz.

Női gymnasium és egyetem.

— Megjegyzések —

Nagyvárad, aug. 15.

Egy nevezetes esemény történik ebben az esztendőben hazánkban.

Megnyílik az első nőgymnasium.

A feltétlen liberális hűvek, kik a nőknek a férfiakkal való egyenjogúságát vitatják, egy erődöt foglaltak el ezzel, oly pozíciót, a mely állásból könnyebben hadakozhatnak aztán az összes jogokért.

Igazuk is van.

Mert az öntudatos cselekvésnek a logikája az, hogy minden eszközhöz valamely célra kell szolgálnia, és ha már most ezen valamely célra szolgáló eszköz megszerzetett, akkor meg kell en-

az önök szocializmusát igyekszem megdönteni. Ugyanezért voltam bátor megjegyezni az imént is, hogy önök nincsenek okvetlenül kárpótolva, de tehetségükben áll: kárpótolni magukat, vagy nem. Mert ha a dolog tényleg úgy állna, hogy önöknek nagy szellemi előnyeik vannak minden szép nővel szemben, ez égbekiáltóbb igazságtalanság volna! Hiszen akkor önök végtelenül lenézének minden szép hölgyet, a kik pedig önök iránt — higyjék meg és bocsássák meg udvariasságomat — sokkal jobb indulattal vannak, mint ők önökkel szemben.

Aztán meg igazolt-e az önök irigysége és gyűlölete (mert ezt csak nem fogják önök sem tagadni)?! . . . Önök mindig arra hivatkoznak: hogy tehetnek-e önök róla, ha nem szépek; — hát a szép nők meg tehetnek-e róla, hogy szépek?!

A gyűlölet és irigység — pláne ha tehetetlen, mint az önöké — elemésztik és megölik azt a lelket, a mely táplálja, élteti őket; de, megölik a szívet is.

Már pedig az a nő, aki szeretni sem tud — a lehető legcsunyább.

Azért hát, kedves csunya hölgyeim, szerelem művészetében — inkább még arra is rá szánjuk magukat, hogy mi legyünk a médiumok.

Ennél csak nem kívánhatnak többet egy olyan ember fiától, a kinek izlése határozottan a szép hölgyek felé szit.

A viszontlátásig!

A viszontlátásig!

Viky.

gedni azt is, hogy a ki az eszközt megszerezte, azzal a célt is elérhesse.

Másképpen nem lenne értelme az egész reformnak.

Annyira nem lenne, hogy nem tudnám becsülni semmire, mert különben csak lehetőséget teremt arra, hogy nagyon is hasznavehető anyag pazaroltassék el és vonassék el munkáktól, a hol különben ezen anyag méltó és hasznos tért talált volna arra, hogy társadalmi kötelességeket teljesítsen.

Én nem tudom, hogy vagyok ezen reformmal. Tudom, hogy többen mosolyogni fognak, ha nyíltan kimondom, hogy én nem örvezek ennek.

Nem örvezekem.

Mert én azt tartom helyes reformnak, mely a társadalom természetes fejlődésének szem előtt tartásával akként alkottatik, hogy az önként — a társadalom természetéből — tehát mintegy törvényszerűleg kifejlődött és mindig jónak tapasztalt tradíciót nem támadja meg, hanem annak ugy ethikai, mint materiális fejlődését, vagyis azt a fejlődést, mely az általános műveltség színvonalára emeli a társadalmat, elősegíti úgy, hogy ez által a társadalomnak mintegy ösztönszerű vágyát, szükségletét juttatja kifejezésre. Tehát ellentéteket nem teremt, harcot nem idéz elő a tagjai közt, és a társadalomtól nem von el semmit.

Békét hozzon az. Az emberek közti harcnak még csak látszatát se hordja magában.

Csak az elvek közti harc az, mely a társadalom haladását előbbre viszi, mert bármelyik fél bukott el, ez a társadalom eszmei világában győzelmet jelent; de az emberek közti harcban, melyet vi az anyag ellen az anyag az anyagért, a társadalom ereje mindig veszít.

Sokat és sokan vitatták, és vitatják e kérdést, hogy a nők igényt tarthatnak-e mindama jogokra, melyek a férfiakat megilletik.

Az én feleletem erre az:

Az észjognál fogva, miután a nő is éppen oly személyiség mint a férfi, nincs indok arra, hogy miért részesülne egyik több jogokban mint a másik, mikor mindegyik a társadalomnak éppen oly feltétlen kiegészítő része mint a másik.

Tehát ezen szempontból a nők is jogosan aspirálhatnak mindazon jogokra, a melyeket a férfiak gyakorolnak, ebből kifolyólag arra is, hogy a tudományos életpályára kiképezthessék magukat.

De más kérdés az, hogy az emberi nem fejlődése, a társadalmi jó rend fenntartására, a célszerűség nem szólnak-e ellent ezen észjogból folyó liberális kereszttüvelének. Szerintem csak ez lehet a döntő votum e kérdés elbírálásánál.

Mert a szélteben hosszában hangoztatott liberális nem oly gyakorlati tekintély, mely előtt meg kell hajolni, hisz az ezen liberális főtétlen kereszttüveléle esetén törvény sem volna hozható, mert nem kellene törvény által szabályozni senkit, semmit, a törvényes kivételek ismeretlenek volnának.

Pedig, hogy az államnak a társadalom viszonyait törvény által szabályozni joga van, ehhez ma már semmi szó nem fér, sőt szükségét is érezzük annak.

A jó törvény, szabályalkotás csak az, mely a viszonyok kellő felismerése folytán létesítve a viszonyoknak valóban megfelel, és célszerűsége minden irányban igazolva van.

Nem a liberális, csak az élet lehet-e kérdésben a gyakorlati megoldáshoz utat mutató tekintély. Ez tárja fel nekem a viszonyokat, és mutatja meg, hogy mennyiben látszik célszerűnek e kérdésnek ily dűlőre juttatása.

Ha a nemek történetét vizsgáljuk, arra az eredményre jutunk, hogy az élet — a gyakorlat — a nőt mintegy ösztönszerűleg a családhoz osztotta be. Míg a férfi küzdött a maga módja szerint, a nő a családi fészek öre volt, a családi élet erkölcsi oldala általa volt képviselve és benne nyilatkozott meg a legjobban, e tekintetben az ő irányát sajátította el a család.

Ez a családi élet munka-felosztása. Az a munka-felosztás, a mely ma már minden ámban jelentékeny szerepet játszik, s a tudománynak is külön fejezetet kell neki szentelni, mert ez ma már társadalmi tényező.

Erre a munka-felosztásra pedig, mely a nőt mindjárt a családba osztotta be, kitanította rá az az embert fejlődésének kezdetlegén? Ez annak a titkos erőnek utmutatára volt, a mely soha nem ámit, a melynek utmutatása a fejlődés kezdetleges állapotában és a tökéletesedés legmagasabb fokán levő emberiség számára mindig egy és ugyanaz. A gondviselés ujmutatása ez, mely ezen tanácsát az ember természetéhez mérten adta, másképpen nem is adhatta.

Az ember természete pedig világlétrejövetelekor és ma, egy és ugyanaz. Lényegében nem változott semmit. A miből következik, hogy ez idő szerint a társadalom természetéből — tehát mintegy törvényszerűleg kifejlődött tradíció az, hogy a nőnek a családban van a helye, s onnan elsősorlati csakis különös indíciók folytán t. i. csak ha a társadalom kívánna ily irányu intézkedést, lehetne más esetben pedig, ha nem a társadalom szükséglete folytán tételnék ily irányu intézkedés, minthogy az által a társadalomnak mintegy ősidőktől fogva fennálló rendje zavartatnék meg, a reakció a dolgok változásának önkéntes folyamánya lenne.

Jelen esetben pedig nem vagyok képes semmi oly különös indító okot felfedezni, mely a nőnek a tudományos életpályára szolítását szükségessé tenné. Hiszen oly sokan vagyunk férfiak is, hogy a szellemi tultermelés egy új kasztot, a szellemi proletáriátust hoznak létre.

Egyáltalában nem érezzük szükségét a nők tudományos pályára hivatásának. S ha pedig szüksége nincs, akkor alapjában ily fontos reformnak mi értelme van?

Nem is tudom megmagyarázni célszerűségi szempontból, mert ez nemcsak a társadalom természetes fejlődésének irányváltoztatására szolgál, hanem egy fontos társadalmi harc csiráját hordja magában, melyet az anyag fog az anyag ellen az anyagért vívni, a mely harcban tehát bármelyik fél győzne, a társadalom okvetlen veszít.

Eddig az életpályáknál a férfinak csak a férfi az ellensége, most egy új elemmel szaporodik meg az ellenség táborára.

Mert felteszem, hogy a nők gymnasiumi és egyetemi kiképzetésének gyakorlati célja van, a mit fentebb említettem is, mert különben ezen reformot csak játékszernek tartanám arra, hogy a nőknél legyen helyük nekik megfelelő alkotásukra legalkalmasabb idejüket hol elfecserelelni.

Igy fogva fel a dolgot, előrelátható, hogy hatalmas csatározások lesznek, melynek szintén a nők vagy férfiak egy-egy jellemvonásai fog megbőnultan, eltorzultan, vagy éppen holtan ott maradni.

Éles megbirálások tárgyává tételnék a nőknél előnyei a férfiak felett az egyes életpályákra való alkalmazhatóságuk tekintetében és viszont. A két nem küzdelme elkeseredett lesz. Kenyérharc minden harcok között a legádázabb. Ha e harc bekövetkeznék, meglátnánk, hogy az ideál — az eszmény — milyen csalódásba ejtő földi tulajdonságokkal bír, hogy az ideálnak milyen fulánkjai és hegyes karmai vannak.

A társadalom keserves visszahatás színhelyévé lenne.

Eddig csak az egyes osztályok keretén belül folyt a harc, egyes fontos és nem fontos pozíciókért, most a két nem egymás elleni küzdelme venné át a főszerepet.

Ime itt van az a másik ok, amiért nem tudok örvezeni e reformnak, mert ez a társadalomra nézve nem békét hoz, hanem forradalmat fog teremteni, melynek hatását a társadalom sokáig nem fogja tudni kiheverni.

De már most tegyük fel a kérdést, hogy e reform a társadalom ösztönszerű vágyát, szükségletét juttatja-e kifejezésre?

Az én feleletem a fentebb előrebocsátottakból kifolyólag: Nem!

Mert nem érezzük szükségét annak, hogy a tudományos pályákra nőket is alkalmazzunk.

Maga az a hangos panasz bizonyítja ezt, mely a társadalom ajkáról fakad, hogy sok a tudományos készütséggel bíró, hivatal nélküli férfi, kisebb állásokra magasabb kvalifikációju férfit kapnak, de hányat. A munka pedig a folyton születő, különböző életviszonyoknál fogva minő tömérdek, ugyanyira, hogy ma már nem csak tudomány, hanem püisikum is szükséges a hivatal kellő betöltésére. Physikum kell, még pedig néha nagyon is erős. Az pedig elismert dolog, hogy a nő phisikuma sokkal gyöngébb szervezetü a férfénál. Lehet talán, hogy idővel oda fejlődnek a női szervezet is, hogy épp oly munkabíró lenne mint a férfé, mert ehhez csak szoktatás kell, de ezen fejlődési proccszus alatt olyan radikális változást tapasztalna a társadalom, mely egészen kiforgatná alakjából.

Azonban vizsgáljuk e dolgot másképpen is.

Nézzük csak mindjárt a kezdetén.

A mint megnyílik a nőgymnasium, a következő évben egyik leánynak a példája, hogy ő se maradjon hátrább, vonzani fogja a másikat, ez ismét másokat. Versenyt fog teremteni azon okból is, mert a gymnasiumot végzett nem is tartja vele egy rangban állónak azt, a ki nem járta a gym-

nasiumot. Jövöben ez fog lenni a műveltség fokmérője. S ez a felfogás minden leányt a női gymnasium felé fog csábítani, még azon esetben is, ha semmi hajlamot sem érez a tudomány iránt. Ide pedig akkor mehetnek, a midőn éppen női hivatásukra: a férjhez menetle kellene előkészülni a nőnek legnemesebb, legönzettelenebb tanítója: az anyai lélek vezetése alatt. Ezt az időt veszik el a leánytól.

De most már kellőleg biztosítva vagyunk-e arról, hogy ha ezt elveszük, az iskolában képes lesz-e megszerezni azt a minek elsajátítására én a családot tartom a legilletékesebb helynek, a nőiességet.

▲Aggályom van, mert ismerjük a mai tanítási rendszert, mely a férfiaknál divóban van. Ott nem tanítanak férfiaságot, mert a tanítás lényege, a célja, hogy a szellem a holt tudományt legyen képes minél jobban elsajátítani. A férfiaság, a jellem elsajátítására az illető férfi környezetének társadalmi köre befolyásának az eredménye.

Ugyanezt a tanítási rendszert veszem alapul a leányoknál is és a mai rendszer mellett természetesnek is találok, mert a cél minél fényesebb eredményt mutatni fel a tudomány elsajátításában. Ennek a fénynek pedig az árnya abban fog lenni szerény felfogásom szerint, hogy annak a szorgalmas leánynak a tanulás miatt minél kevesebb ideje lesz a családban tölteni életét. Tudományosan, mély érzellemmel fog beszélni mindenről, úgy, hogy midőn oly szándékkal közeledünk feléje, hogy családi életünk fővezérévé próbáljuk megtenni, oly illuzióban fog ringatni minket, mintha férffel lenne dolgunk, és elfeledjük őt megkérni.

Ha pedig megkérjük, vajjon nem tehetjük-e fel, hogy az ily végzett leányok felette válogatósak lesznek, mert nem joggal mondhatják-e el, hogy nem azért tanultam, hogy magamat egy könnyen lekössem. Ezen nem is csudálkozom, mert ezt megmagyarázza a kvalifikált emberek gondolkodása is, a kik hasonló módon vélekednek.

Ha pedig ily végzett leányok férjhez mennek, egy egészen új családi élet szemléli lehetünk.

A férfi a hivatalban, vagy másutt foglalkozása szerint, le sz eloglalva, a felesége pedig a sinus, cosinusokat vezeti le, vagy pedig a lombikjában kifejlődő vegyi átalakulásokat lesi; gyermekeit pedig idegen kéz neveli, a mely nem ismeri az apai és anyai lelkiismeret felelősségét a családjával szemben. Érzés és szeretet hiányozni fog a családban, mert nincs, a miből a szív és lélek tápot nyerjen. És a társadalom, mely ezen a családi életen épül fel, a havasok tetején fejlődő élet képét fogja élénk tártani, hol örökös hideg csap meg bennünket, hol magas sudár fák helyett törpe cserjék, és zuzmók tenyésznek.

Pedig az ilyen társadalom főjellemvonása az, hogy gondolkodni nem szeret, nemes eszmékért hevülni nem tud.

Annál is inkább meggondolásra méltó e dolog, mert korunk iránya tulságosan átcsapott a realizmus terére; sőt egyes irodalmi művekben megdöbbentő módon nyilatkozik, és ha ezen realizmus ez időszerű letéteményeseinél, a nőknél is hódítani fog, a társadalmi erkölcsi élet lesz megtámadva. Már pedig ki fog jótállani azért, hogy ezt a realizmust, mint a tudomány egyik irányát, a nők fogékony keble el ne sajátithassa, mert ehhez a realizmusnak éppen oly joga van, mint más tudományos irányoknak, s ezen irányokat a tudományos pályán lévő nőknél éppen úgy kell ismerniök, mint a férfiaknak.

Nagyon fontos problémája ez a társadalomnak annál is inkább, mert a kérdés mellett és ellene egyenlő sulyú érvek állanak egymással szemben.

Eltelkintve azon észjogi érvtől, hogy a nőknél éppen olyan joguk van ehhez, mint a férfiaknak, — a mi igaz is — existenciális szempontok adják meg e jogot a nőknél, hogy ők is szerzési képességet nyerjenek existenciájuk fenntartására. Tagadhatatlan, hogy ehhez is éppen oly joguk van, mint a férfiaknak, csak hogy éppen azok a tekintetek, melyek a nőt a családi életre praedestinálják, jelölnek meg azon korlátokat, melyeken belül képességük érvényesíthetésének megfelelő tért nyerhetnének, pl. a női gyógyászat, alsóbb iskolai női tanítók; de ezt sem tartom föltétlen szükségesnek; példa rá a társadalomban eddig divó gyakorlat.

Nekünk a nőkre nem a tudományos pályán, hanem föltétlen szükségünk van a családi életben. Erre tanítanak bennünket a statisztika számai, azok a minden szónál hangosabban kiáltó jegyek; erre oktat a nagy magyar szózata: „kevesen vagyunk”. Itt van szükségünk a nőre, és itt a nő

áldott erő, isteni erő. A nő, ki honszerető, erkölcsös, kötelességtudó ivadékot nevel a nemzet jövő sorsának.

Az ily anyának szívében tiszteletreméltóbb diplomája van minden tudomány papirosra írott oklevelénél.

Az a nő, ki a családi életet választotta színterül, ne gondolja, hogy jogokat adott fel azáltal, hogy gymnasiumot és egyetemet nem végzett, sőt inkább souverain jogot nyert a családban, a mit a német császárné jellemzően fejezett ki férje akaratával szemben:

Egy napon a császárnak egy kanoe lett bemutatva, a melyen való evezés művészetétől anynyira el volt ragadtatva, hogy a próba végezte után nagy erélyesen így szólt:

Minden gyermekemnek meg kell ezt tanulni.

Nemsokára a császárné magához hívatta a kanoe mesterét, a kihez midőn a kanoe tulajdonosságáról tudomást szerzett, így szólt:

Oh, ez nagyon veszedelmes egy dolog — mondá. — Sohasem engedem meg gyermekemnek, hogy kanoéba üljenek.

De — mondá a mester — a császár már megadta hozzá az engedélyt.

Oh, az meglehet, válaszolá szeliden mosolyogva férje felé, — Ó bizonyára császára Németországnak; de én császárnője vagyok a — gyerekszobának.

És ez így is van.

A mely nő pedig rendes időben férjhez megy, az társadalmi kötelességet teljesített; az által pedig, hogy nem engedte idejét talán bizonytalan célra elvonatni, hasznót hajtott a társadalomnak.

Ugyanazért a nők existenciális kérdésének megoldása céljából sokkal fontosabb dolog volna azon gondolkodni, hogy mi módon tétethetnek a családalapítás lehetősége könnyebbé.

Ez volna a méltó mód, mely által a nő megfelelő hivatásának átadtnék; ez volna az igazi reform, mely erre még csak megközelítő expedienst is tudna találni.

De ne hogy azt a következtetést vonja le valaki az általam eddig előadottakból, mintha én a nőket a képzés teréről, továbbá egyes öt megillető helyekről teljesen ki akarnám zárni, egyáltalában nem, sőt szükségesnek tartom a művelésüket, mivel ez önként következik azon szerepből is, a mely a társadalomban részükre fent van tartva. Én csak a gymnasium és egyetem sorompóinak előttük való általános megnyitását ellenzem, s azt is csak azon szempontból, mert vagy van értelme ennek, vagy nincs?

Ha van értelme, t. i. úgy értem, hogy ezen felsőbb képzés, bizonyos a férfiak által is gyakorolt szellemi foglalkozásra jogosítja fel őket, akkor a fentebb elmondott indokokból nem helyeslem.

Ha nincs értelme, t. i. csak magasabb szellemi tornául szolgálna nekik, akkor nem helyeselném azért, mert haszontalan időpazarlás volna.

Különb is e kérdés oly fontos, oly messze menő részletekkel bír, hogy csak alig szemlélhető halvány vonásokban lehet ily gyenge eimefuttásban róla beszélni.

Szabad legyen még egyet végül megjegyznem.

Akármiaként alakul is a jövő e reform által, uralma nemcsak maradandó, sőt hosszú sem lehet.

Egy körforgást fog végezni csupán, hogy oda térjen vissza, a honnan kiindult. Azonban tagadhatlan, hogy az ilyen körforgást végző reformok — miként a história tanítja — bizonyos nyomokat szoktak hagyni maguk után.

Ha szabad egy hasonlatot felhoznom; oly módon képelem én ez a dolgot, mint mikor a szomszéd a másik földjéből egy kis részt elcsajátít, ez nem szól érte, mert az a kis rész fel sem tűnik, hiányát nem érzi. Ennek alapján felbátorodva, ismét többet, majd többet foglal el a szomszéd, és ekkor már a másik szomszéd is észreveszi, hogy birtokát mily veszély fenyegeti, hogy lassanként a szomszéd az ő szerzett tulajdonát egészen elfoglalja. Ekkor aztán teljes erejével felkél és a szomszédot az ő határára szorítja vissza.

Ez a jövője ennek a reformnak.

Mert bármennyi jogokat szerezzenek is a nők, be fog következni az az idő, a midőn az, a mely a nők jogát kiterjesztette, t. i. a törvény újra felkél, hogy azt tőlük elvonja és a férfi szerzett jogait visszaadja, és újra visszaállítsa azt a munkafelosztást, melyet a férfi és nőnem számára a gondviselés irt; azt a munkafelosztást, mely egy cseppet sem helyezi alantabb fokra a férfinél, mely éppen oly fontos szerepet juttat a nőnek, mint a

férfinak, a melynek meghatározása ez axiómában nyer legáltalósabb kifejezést: „a nők alkotják az erkölcsöket, a férfiak a törvényeket”.

Nagy Lajos.

STERN LAJOS Nagyvárad
Bémer-tér, Poynár-féle ház.

Legnagyobb raktár

férfi és női cipők, kalapok, fehér és színes ingek, gallér- és kézelőkben dus választék. A legújabb „Kneipp-saruk”-ban és mindenféle esernyők, nadrág-tarók, inggombok mélyen leszállított áron beszerezhetők.

**Óriási választék elegáns nyak-
kendőkben.**

Politika hatása a társadalomra.

Nagyvárad, augusztus 14.

(=) A mi lapunknak, mivelhogy biztosítéka nincsen, politizálni nem szabad. Tudjuk ezt igen jól és ne hogy az ügyességgel összeütközésbe keveredjünk, távol tartjuk magunkat a politika reánk nézve tilos mezejétől. Ez azonban nem azt teszi, mintha hallgatni akarnánk ott, a hol a politikai mozgalmak társadalmi elbírálás tárgyát képezhetik.

Társadalmi szempontból igen is foglalkozni óhajunk és foglalkozni is fogunk időszakonként a pártok viselkedésével, agitációival, mint amelyek nagyon is alkalmasak arra, hogy a társadalmi békét fölzavarják s vallásfelekezeteiket, nemzetiségeiket osztályokat, testületeket egymás iránt elhidegülésre, vagy éppen gyűlöletre hangolják.

Jól tudjuk, hogy a politikai pártok küzdelméi, harcai nem szoktak udvariaskodásokkal vivatni s a komoly érvek súlyosabb fegyverei helyett gyakran használnak a küzdők olyan fegyvereket is, melyeknek hegye, éle a szenny vagy ráfogás mérgebe van mártva. A guny, a nevetésgessétél ellen nincs kifogásunk, ha használnak pártjaiknak, de a ráfogás, gyanúsítás már olyan nem megengedett, már olyan tisztességtelen küzdelmi eszközök, melyek ellen tiltakozni kell a józan hazafiasságnak, a társadalmi békét szíven viselő bárkinek.

Vannak politikai pártjaink túl az elégen, de — jó órában legyen mondva — mi a létező pártok egyikénél sem vesszük észre, hogy hazafiatlan lenne. Mindenik pártnak célja: a Haza boldogsága, utjaik, eszközeik különböznek. Hogy így van, azt talán elismerjük mindannyian, ha nem is mindig, de higgadtabb pillanatokban.

Hát ha így van, hát ha pártjaink mindenike hazafias: miért gyanúsítják, miért rágalmazzák egymást alkalomadtán olyanokkal, a miben nem leledzenek?

A rágalom galád fegyver, a gyanúsítás biztosan romboló mérge s mint ilyeneket, nem lenne szabad és nem is észszerű használni soha, mivel azok oktalan használata társadalmi békénk nyilvánvaló veszélyeztetését jelenti.

Ugy vesszük észre, hogy a politikai küzdelem mezejére utóbbi időben már azt a fegyvert is becsempészték, amelyiknek használatától eddig a pártok mindenike őrizkedett. Mondanunk sem kell talán, hogy e fegyver alatt a vallást értjük. A politikának szüksége lehet és van is a vallásra, igaz; de a vallást azért politikai fegyverül fölhasználni nem szabad soha. Az egyház sokszor ártotta magát politikába, de mindig megbánhatta. Richelieu, Mazarin, Dubois, Fleury, Lomenic de Brien miniszterek voltak s nyert-e valamit a vallás azzal, hogy a nevezetes férfiak kormányzási eszközeik közé felvették?

Szabad legyen kétkednünk.

Egy kis lelkiismeretlenség kell ahhoz, hogy a vallással korteskedjünk!

Szeretjük hinni, hogy nem fog sikerülni s kívánunk is kell, hogy ne sikerüljön, mert az társadalmi életünk összefogódását jelentené s különösen az alsóbb tömegek olyan megmozdulását, aminek nem lenne okunk egyáltalán örvendeni.

Szerencsére, a mi népünk elég értelmes, elég józan, higgadt s így nem kell attól tartanunk, hogy a vallás segítségével politikai fanatikussá tegyék.

Válogassuk meg a fegyvereket, mérlegeljünk a modort, a szavakat, kifejezéseket; melyeket használunk a politikai küzdelem hevében, hogy a megvívott harcok után győző és legyőzött méltó legyen egymáshoz s a társadalom egysége — mely anélkül is nem valami erős — ne veszélyeztessék.

A képviselő-választást megelőző agitációk után ugy is marad vissza mindig valami kis keserűség a legyőzöttekben, de ha látják, hogy tisztességes fegyverekkel győzettek le: elenyészik az csakhamar, mint a füst és pára.

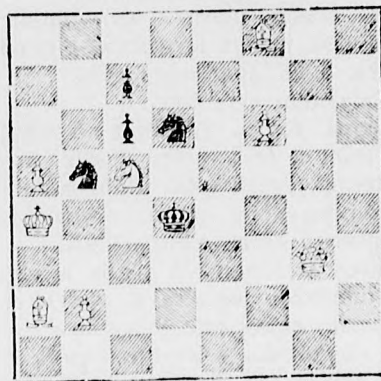
Gondolják meg ezeket azon jó urak, akik most barangolják be az országot, hogy maguknak mandátumot biztosítsanak.

Heti sakszemle.

Rovatvezető: Gesztési Ödön.

55. feladvány.

Kelenen József, Arad.

Matt a 2-ik lépésre.

64. játszma.

Vezércsel.

Nürnbergi mesterverseny 1896. július 27.

Janovszki.

Schalopp.

1. d2—d4	d7—d5
2. c2—c4	d5: c4
3. H g1—f3	c7—c5
4. e2—e3	e5: d4
5. e3: d4	F e8—g4?
6. F f1: c4	e7—e6
7. V d1—a4+	H b8—c6
8. H f3—e5!	V d8: d4
9. H e5: c6!	V d4: e4+
10. F e1—e3	b7: c6
11. H b1—c3	V e4: g2
12. F e4—d5!!	e6: d5
- Sötét veszve van, világos ellenfelének gyenge megnyitását pompásan aknáztta ki.
13. V a4: c6+	K e8—d8
14. V e6: a8+	K d8—d7
15. V a8—b7+	K d7—e6
16. V b7—c6+	F f8—d6
17. F e3—f4!	Sötét föladta.

A bástyák bekövetkező matt miatt nem üthetők. Világos remekül játszott. Különb Janovszki volt a verseny legschneidigabb mestere.

65. játszma.

Spanyol játék.

Játszották mint fent.

Albin.

Steinitz.

1. e2—e4	e7—e7
2. H g1—f6	H b8—c6
3. F f1—b5	F f8—c5
4. c2—e3	H g8—f6
5. d2—d4	e5: d4
6. e4—e5	H f6—e4
7. c3: d4	F c5—b4+
8. K e1—f1*	V d8—e7
- * Eredeti lépés.
9. V d1—c2	f7—f5
10. b2—h4!	F b4—a5
11. a2—a3	F a50—
12. F c1—e3	—b60

13. F b5-c4	K g8-h8
14. h4-h5!	V e7-e8!
H f3-h4 g6+ fe. yegetett.	
15. V e2-e2	H c6-e7
16. H b1-c3	d7-d6
17. F e3-f4	F c8 d7
18. B a1-e1	F d7-c6
Rossz volna: H c4: e4. f5: e4. 19. V e2: e4.	
d6-d5! 20. F c4: d5, H e7: d5, 21. V e4: d5,	
B f8: f4 miatt.	
19. B h1-h2!	B a8-d8
20. g2-g3	d6-d5
21. F c4-d3	K h8-g8
22. K f1-g2	F c6-d7
23. F d3-c2	F d7-e6
24. B e1-d1	h7-h6
25. V e2-e3	K g8-h7
26. F c2-a4	V e8-f7
27. H c2-e2	e7-c5
28. b2-b4!	e5: b4
29. a3: b4	B d8-c8
30. H f3-e1	B c8-e4
31. f2-f3	B c4: b4
32. F a4-c2	B f8-c8
33. g3-g4!*	B b4-b2

* Világos fényes stylben fejezi be a mindvégig precízen s elegánsan vezetett játszmát. A huszár átése veszélyes lett volna H f5: vagy H d5 miatt.

34. V e3-c1	B b2-a2
25. V c1-b1!	B a2: c2

Kierőszakolt lépés.

36. H e1: c2	H e4-c3
37. H e2: c3	B c8: c3
38. g4-g5!	h6: g5
39. F f4: g5	H e7-c6
40. V b1-b2!	B c3-c4
41. f3-f4	V f7-c7
42. K g2-h1	F b6-a5
43. H c2-e3	B c4-b4
44. V b2-g2	V e7-f7
45. B d1-g1	B b4: d4
46. F g5-f6!*	B d4-d3

* A vég kezdete. g7: f6-ra V g6+, V g6: 49. h5: g6+, K h7-g7. 50. B h7+, K g8, 51. e5: f6 következik és világos nyer.

47. V g2: g7+	V f7: g7
48. B g1: g7+	K h7-h6
49. B g7: b7	Földja.

A g5-ön fényes matt csak F a5-d8-czal fedhető, melyre F g7+, K h7, 51. h5-h6 dönt.

A nürnbergi sakkverseny.

Az utolsó turnusok lefolyása következő volt: XVI. forduló (aug. 6.) Nyert Porges Teichmann, Schiffers Schallopp, Blackburne Walbrodt, Pillsbury Winawer, Tarrasch Csigorin, Charousek Janovszki ellen. Remis Sowalter-Albin, Maróczy-Lasker, és Marco-Schlechter játszmája.

XVII. forduló (aug. 7.) Nyert Teichmann Walbrodt, Winawer Albin, Tarrasch Charousek, Steinitz Csigorin, Lasker Marco és Pillsbury Schallopp ellen. Remis pártik: Schiffers-Maróczy, Porges-Schowalter, Janovszki-Blackburne.

XVIII. (aug. 8.) Nyert Steinitz Schlechter, Lasker Tarrasch, Walbrodt-Pillsbury, Janovszki Schiffers, Blackburne Schallopp, Maróczy Charousek, ellen. Remis lett a Winawer-Teichmann, Marco-Csigorin és Albin-Porges féle játszma.

XIX. utolsó forduló (aug. 10.) Nyert Janovszki Porges, Pillsbury Stetnitz, Charousek Lasker, Winawer Schallopp, Maróczy Showalter, Tarrasch Albin ellen, Remispartik volt a Blackburne-Schlechter, Teichman-Maróczy és Csigorin-Schiffers féle.

Ezzel az érdekfeszítő és nagyszerű küzdelem véget ért. Az egyes versenyzők végállása és az összeszesnek sorrendje a következő:

Lasker 13½, Maróczy 12½, Pillsbury és Tarrasch 12-12, Janovszki 11½, Steinitz 11, Schlechter és Walbrodt 10½-10½, Csigorin és Schiffers 9½-9½, Blackburne 9, Charousek 8½, Marco 8, Albin 7, Winawer 6½, Porges és Schowalter 5½-5½, Schallopp 4½, Teichmann 4.

Tehát a kitűzött 8 díjat elnyerték:

I. Lasker 4000 márkát (és egy remek ezüst serleget).

II. Maróczy 2000.

III-IV. Pillsbury és Tarrasch közösen 1500+1000,

V. Janovszki 600,

VI. Steinitz 400,

VI.-VII. Schlechter és Walbrodt közösen 300+300 márkát.

Külön jutalomban részesültek Csigorin és Schiffers (Selenus sakkönyve és egy meissei porcellán

sakkjáték.) mivel a nemnyerők között legjobban állnak — továbbá Blackburne és Charousek (300 márka), minthogy a legtöbb egységet bírják fölmutatni a győztesek ellen. Blackburne 8 díjnyerőve szemben 4½ pontot vivott ki, Charousek 4-et, azonban utóbbi megverte Laskert az első díj nyertesét és konkurensét Blackburnet.

A lezajlott nürnbergi sakkverseny kétségen kívül egyike volt a legjelentékenyebbeknek és legfontosabbaknak, miket valaha rendeztek, tekintve egyrészt a díjak nagyságát másrészt az összesereglett mesterek kiválóságát. Ennyi szemenszedett sakkmatador még Hastingsban sem volt együtt.

Ez a torna meglepetésekben és érdekes mozzanatokban is föltötte gazdag volt. Bizonyára az egész sakkvilágban méltó föltűnést idéz elő, hogy Csigorin a nagy zseniális orosz mester a rendes díjak közül egyet sem vitt el, és bizonyára mindenütt szenzációt, nálunk pedig elragadtatást és öröm ujongást kelt a két magyar sakkozó nagyszerű szereplése. Maróczy csak tavaly óta ismeretes a külföld előtt. Egy esztendeje, hogy a Hastingsi amateur tornán egyetlen párti elvesztése nélkül a mestercímét vívta ki, most volt első mérkőzése elismert nagyságokkal és ime mindjárt, a második helyre küzdi föl magát megelőzve oly világhírű óriásokat minő Tarrasch, Steinitz Pillsbury és Csigorin.

És tette ezt pártatlan módon, a mennyiben 18 játszmából csak egyet veszített el.

Maróczy sikerei hozzá fűződött várakozásainkat jóval túlhaladták. Ujabb időben ilyen karriert minálunk alig valaki, a külföldön pedig csak Pillsbury futott meg.

Maróczy fiatal és bámulatos pályája kezdetén van. A jövő még az övé és a magyar sakkvilág még nagy dolgokat vár tőle.

Fényes a Charousek szereplése is. Mint egyszerű vidéki sakkista került Kassáról Budapestre. Itt ereje rohamosan fejlődött.

Tornákon egyáltalában még nem vett részt, külföldi mesterekkel pedig most jött össze először.

Nürnbergben a névtelen magyar sakkozó marész játékával és szellemes kombinációival oly veszedelmes ellenfélnek bizonyult, hogy a legnagyobb mesterek is tartottak tőle. Egy hatalmas Evanscelben össze-zuzza a félelmes britt champion Blackburnet, elegáns játszmában győz Janovszkin és Showalteren, remekül kidolgozott végjátékban földre gyűri a drukkamszter Walbrodot, s végül egy merész futár cselben megveri az első díj nyertjét Laskert, a ki ez idő szerint valószínűleg a világ legerősebb sakkistája.

Hogy Charousek a kitűzött díjakból nem nyert hanem csak külön jutalmat kapott, azt vakmerő temperamentumának tulajdonítjuk. Jhigadtságára és bizton számító hidegvérre van szüksége, hogy az elsők közé emelkedjék. Mostani sikerei méltóvá tették a mesterek társaságára. A jury és mi nem családunk benne.

Örömmel üdvözljük a diadallal visszatérő két magyar mestert.

Iparosaink munka közben.

— Hazafias válasz. —

E lapnak egyik számában valami névtelen író a magyar nemzettest tüdejét, az iparos osztályt vádakkal támadta meg.

Abban a rövidre fogott cikkekében tény, hogy nagyon sok igaz van, de van benne sok olyan vád is, a mely nem illeti a magyar iparost.

A névtelen vádaskodó úri ember bűnül rója fel a magyarországi iparosnak, hogy a szociálizmushoz szít és azt hogy műhelyében munkaközben idegen szavakat használ szerszámjainak és mester-fogásainak megnevezésénél.

Ez igen tisztelt uram, ha nem is kitüntetésre való erény, de semmiésetre sem rettenetes vétek.

Szerintem a magyar iparos ma még nem szocialista, de ha az volna is, akkor sem követne el megróvásra méltó dolgot, hiszen a szociálizmus nem is olyan veszedelmes tan.

A német szónak munkaközbeni való használata pedig őseinktől, a magyar ipar megteremtőitől öröklött szokás, nem pediglen bűn, és germanizálás.

A magyar haza iparosai, melynek csoportjához nem is olyan rég még én is tartoztam, nem engedhetem meg, hogy bárki is hazafiatlansággal, sőt germanizmussal vádolhassa, mert a magyar ipar magyar.

Ha a nemzet minden rétege olyan magyar érzelmű volna, mint az iparos és minden magyar, nak született ember csak annyi vétket követne el a magyar nemzeti szellem ellen, mint azok a szer-

számait németül nevező szegény, elfelejtett iparosok, akkor ugyan nem hangzana a Hunyadiak, Zrinyiek és Rákóczyak vérével szentelt magyar haza területén a tarara bundi és több e féle germán zöngemény.

Nem a nemzettest tüdeje a kóros tünetű és a gyógyításra szorult beteg rész hanem a nemzettest szívének nevezett rész, a magyarság színe, java az ugynevezett »mágnás« és »uri nép«.

Az a rész a melynek a példákkal elől kellene járnia és mégis hátul marad, sőt visszafele megyen, az bűnös.

Az nem nagy bűn, hogy egyik-másik iparág-nál a munka eszközök nevei még ma is német hangzásuak, hanem igen, és sokkal nagyobb bűn az, hogy a magyar nemzet színe-java, az ugynevezett kékvérű intelligens rész az öltöltözködésben az idegen népeket majmolja, megszokja és dédletgeti azokat a dőlczeg magyar termetről lerívó öltözeteket, viseleteket.

Kérdem, hát illik-e a magyar mágnáshoz az, hogy Brünben készült posztóju és angol, vagy francia szabásu nadrágot és hozzá fecske farku frakkot, vagy pedig kaiser kabátot és pörge kalaphoz teremtett fején pedig Bécsben gyártott czilindert és mindezekhez glaszé keztyüt és monoklit visel stb.

A magyar szellem ápolásához tartozik-e az, hogy a földbirtokos osztály »gentry«-nek, a magas ranguak pedig hautvoléennek nevezi magát és nem özsonnákat, hanem »Zsurokat« rendez.

A magyar nemzet aranyifjúsága »Giget« hajt és »Tipeget« és Sportsmannek nevezi magát?

A mágnáscséméték alig hogy gagyogni tudnak már is francia, német és angol nyelvtől bicaklik az eszük.

És végre egyáltalán az egész magyar »elegancia« karlsbadi, és mödlingi cipőben jár, és ha sok a pénze, külföldi fürdő helyeken pazarolja azt, és drága egészségét.

Ne bántsa senki a magyar iparost, mert az német nevű műszerei daczára is mindig van olyan jó magyar mint akár melyik lakkot, frakkot és klakkot viselő honatyja.

Nem volt célozm gyenge tollamat az »Iparosaink munka közben« című cikk irójának fényes tehetségével összemérni, én csak azt kívántam megjegyezni, hogy a fejtől szagosodik a hal. Addig míg a felsőbb osztály nem törődik az iparos osztály súlyos bajaival, addig ne várjuk az iparostól a nemzeti szellem ápolását, mert elég neki az a baj, hogy minden téren a külföld előnyére mellőztetik, és hogy minden tudománya és iparkodása daczára is alig tud megélni e szép magyar Kanaánban. Mert a magasabb körökben az idegen, a külföldi ipar pártolása »sikk«, nem pedig a honi iparé.

György István.

Kiadtuk ezt a hazafias, de kissé erős hangon tartott cikket, azonban kénytelenek vagyunk rá megjegyzést tenni.

A cikkirót támadni felesleges volt azért, hogy igazat irt. A mi jóra való, hazafias iparosaink csakugyan nem a mi nyelvünkön beszélnek munka közben és így nagyon helyesnek és becsülésre méltónak találjuk a felszólalást e tárgyban.

Az ipari műszavak magyarosítása, vagy magyarrá tétele feltétlenül üdvös dolog lévén, György Istvánnak is pártolnia kellene e felvetett indítványt.

Felölös szerkesztő és laptulajdonos: **Serkadi Ignác.**
Főmunkatárs: **Rác Mihály.**

1988-896. sz.

Arverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött bírósági végrehajtó ezennel közhírré teszi, hogy a budapesti ker. s váltó törvényszék 1896. évi 76281. számú végzésével Neumann Albert felperes részére Glück Adolf alperes ellen 500 frt követelés és jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt 1395 frt 60 krra becsült ingóságokra a n.-váradvárosi bír. járásbíróság 13522-96. számú végzésével az arverés elrendeltetvén, annak felülfoglaltatott követelése erejéig is amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna alperes lakásán külváros töltésszél 177. sz. a. leendő megtartására határidőül 1896. évi augusztus hó 17-ik napján délután 2 órája tüzetik ki, a mikor a bíróság lefoglalt szobatorok, szeszes italok, nördök stb. s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénz fizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, amennyiben részükre foglalás korában eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az arverés megkezdéséig előirt kiküldöttél vagy írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő a hirdetménynek a bíróság tábláján kifüggesztést követő naptól számítatik.

Kelt Nagyvárad, 1896. évi aug. hó 3. napján.

Batig Ferencz,

kir. bír. végrehajtó.

H O N I I P A R I

Megrendelések mérték után is 24 órán belül eszközölhetnek.

A női szépség kecsességét és eleganciáját nagyban emeli a jó fűző, különösen, ha oly kitűnő hírű czégtől való, mint

Rosenzweig Róza

Nagyvárad, főutca, a színházzal szemben, ahol dus választékban kapható: bécsi, párisi, gummi- és sport, ugyszintén dajkafűző, alkalmi fűző gummirészekkel, valamint nyári- és hasfűző.

Vállfűző (geradehalter) raktáron!

Mindezen fűzők mérték után is készítettnek.

Első magyar orvosilag elősmert mélyműködő gyár.

H O N I I P A R I

Rendkívüli kiárusítás mosókelmékben

SZANDICZ ADOLF áruházában
Nagyvárad, Bémer-tér.

Szenzációs alkalmi vétel:

Francia atlas-satin
Francia piquet
Francia carton
Francia battist
Francia dellein
Szerb vászon

felárban.

Ruhakelmék 50% olcsóbban, mint rendesen.

943 10-0

Confectiók mélyen leszállított áron kaphatók.

Árjegyzéket és mintákat kívánatra bérmentve.

É r t e s i t é s

a Borszéki borviz kutkezelőségétől.

Van szerencsénk a m. t. közönség szives értésére hozni, hogy a borszéki viz egyedüli főraktárát Biharmegye és Nagyvárad város területére

K á d á r é s K i s s

cégnek adtuk át, miről tudomást venni és borvizünket továbbá is pártfogásában részesíteni kegyeskedjék.

A borszéki borviz kapható minden fűszer- és ásványviz-kereskedésben, valamint az összes vendéglőkben és éttermekben.

Kiváló tisztelettel

Lázár és Verzár,

a borszéki borviz kutkezelősége.

11393-1896.

Felhívás.

Nagyvárad-város közönsége az újvárosi községi elemi fiu- és leányiskolák elhelyezése céljából háztelket óhajt vásárolni.

Felhívatnak tehát mindazon ház- és telektulajdonosok, akik Nagyvárad-Ujváros részben Magyar-utca, Teleky-utca és Nagy-Körös-utcán, vagy az ezen utcák között levő utcákban alkalmas telekkel bírnak s háztelkeiket eladni kívánják, miszerint 50 kros bélyeggel ellátott s telekkönyvi betét kivonattal felszerelt ajánlataikat, Nagyvárad-város tanácsához czimzeten, **folyó évi augusztus hó 31-én** délután 5 óráig Bordé Ferenc tanácsnokhoz (adóhivatal 7-ik számu szoba) adják be.

A benyújtott ajánlatban világosan kiteendő hogy a tulajdonos a háztelket mily vételár mellett kész eladni? hogy a tett ajánlatot ajánlattevő magára nézve mindaddig kötelezőnek kijelenti, míg a fölött Nagyvárad-város törvényhatósági bizottsága jogerősen határozatot hoz; továbbá az ajánlatban szükséges annak kötelező kijelentése, hogy az esetben, ha Nagyvárad-város törvényhatósága a telket az ajánlatban kitett feltételek mellett megvásárolja, eladó kötelezi magát, miszerint az adás-vételi szerződést a felszólítástól számított 15 nap alatt aláírja.

Az ajánlatot a ház telekkönyvileg bejegyzett tulajdonosa sajátkezűleg kell hogy aláírja, s aláírását két tanu aláírásával igazolja.

Nagyváradon, 1896. évi aug. hó 5-én.

a polgármester helyett:

Rácz Mihály,
főjegyző.

LEBOVITS RUDOLF és Társa

Fő-utca, a Bartsch-palotával szemben.

A legdivatosabb és legjobb szövetekből kitűnő szabásu

férfi-öltönyöket,
felöltöket

a legelegánsabb kivitelben gyorsan és pontosan készítünk saját, modernszerűleg berendezett műhelyünkben.

A legszolidabb, szabott árak.

Minden szezonban gazdag választék bel- és külföldi szövetekből.

